

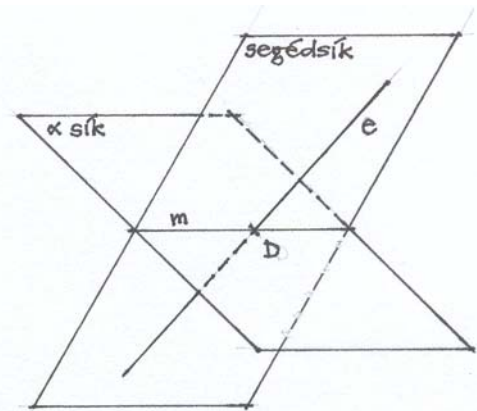
5. heti előadás

G.) Metszési feladatok:

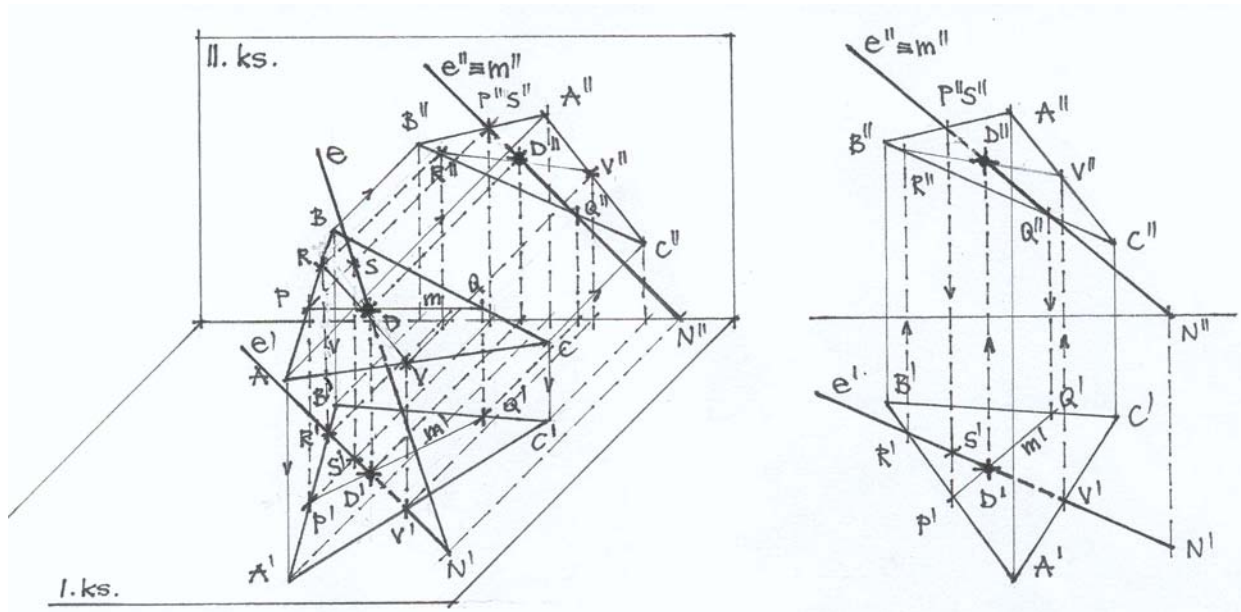
Sík és egyenes dőféspontja: a két terelem közös pontja.

Általános helyzetű sík és egyenes esetében, úgy oldjuk meg a feladatot, hogy az egyenesen tetszőleges segédsíkot fektetünk, amely az adott síkot (α sík) metszi. A metszésvonal (m) és az egyenes (e) közös pontja a keresett *dőféspont* (D).

Mivel a segédsík tetszőleges állású lehet, a gyakorlatban olyan síkot célszerű választani, melynek a metszésvonala az adott síkkal (α sík) könnyen és gyorsan megszerkeszthető. Ilyen sík az adott egyenesre illeszkedő vetítősík.

G/1. Síkidom és egyenes dőféspontjának szerkesztése:

1.) Általános terelemek esetén: általános helyzetű sík és általános helyzetű egyenes

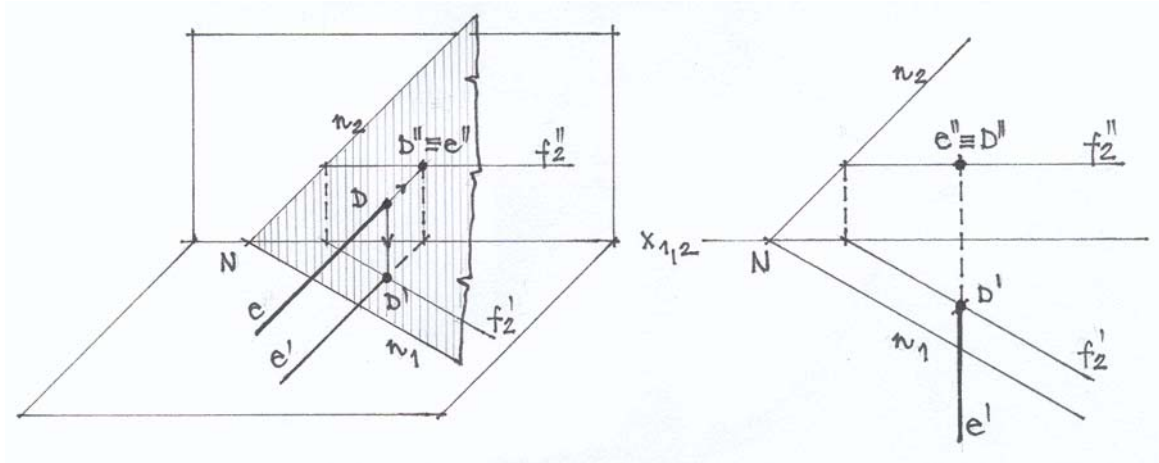

Segédsíkként az egyenesre második vetítősíkot illesztünk. Ennek második képe egybeesik az egyenes második képével. ($P'' + Q'' = m''$) Ez egyúttal a síkidom síkjával alkotott metszésvonalnak is a második képe. Az m metszésvonal első képét (m') mint a síkban fekvő egyenes hiányzó képét szerkesztettük meg. A metszésvonal első képének és az egyenes első képének metszéspontja a keresett D (D') dőféspont első képe. A dőféspont (D'') második képét rendezővel jelöljük ki az e egyenes (e'') második képén.

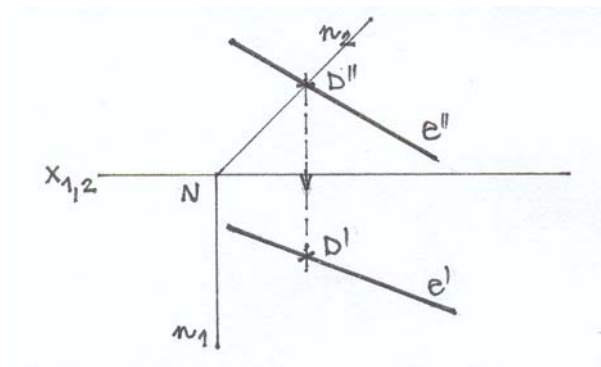
2.) Különleges térelemek esetén:

a.) Általános sík és második képsíkra merőleges egyenes

Az első és második képsíkban nyomvonalaival adott az általános helyzetű sík ($n';n''$), az egyenes különleges helyzetű, merőleges a második képsíkra. Ezért az egyenes második képe ponttá fajul. A hiányzó D' dőfélpont meghatározásához a sík D'' pontjára illeszkedő fővonalat (f'') használjuk.

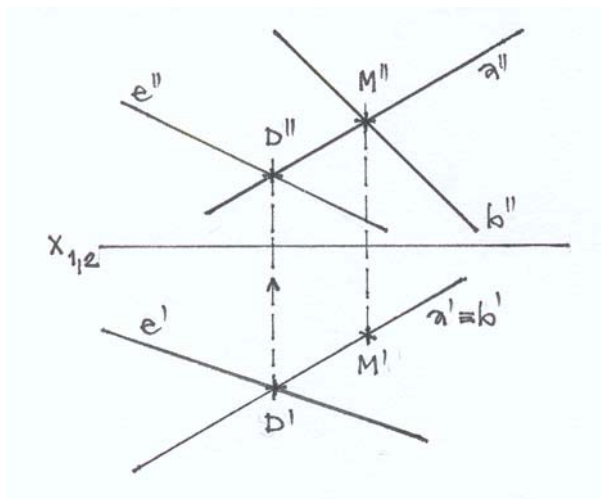

b.) Második vetítősík és általános helyzetű egyenes

Nyomvonalaival adott a második vetítősík ($n';n''$) és az e egyenes első és második képe ($e';e''$). A dőfélpont a második képsíkon adott (D''), a hiányzó első képe (D') rendezővel kitűzhető.

c.) Metsződő egyenespár által adott első vetítősík és általános helyzetű egyenes

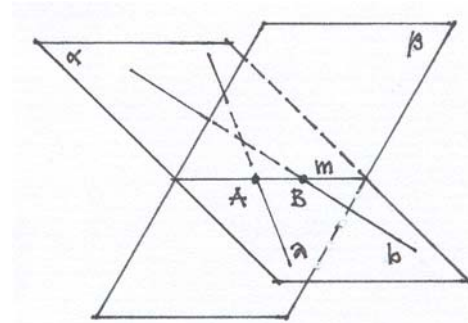
Előzőhöz hasonló a feladat megoldása, csak itt a dőfélpont második képe (D'') a hiányzó kép, mely az első képsíkból bocsátott rendezővel szerkeszthetünk meg.

G/2. Két sík metszésvonala:

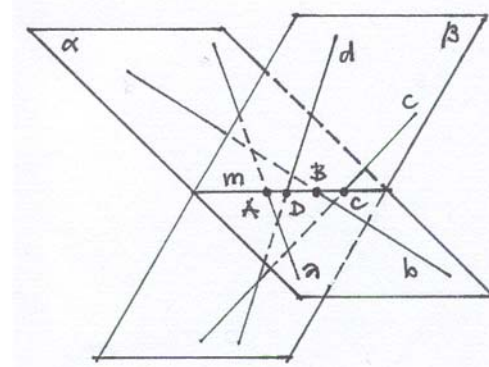
Két sík közös egyenese. A metszésvonal meghatározott, ha két pontja ismert.

Általános esetben két sík metszésvonalának meghatározását visszavezetjük egyenes és sík dőléspontjának meghatározására.

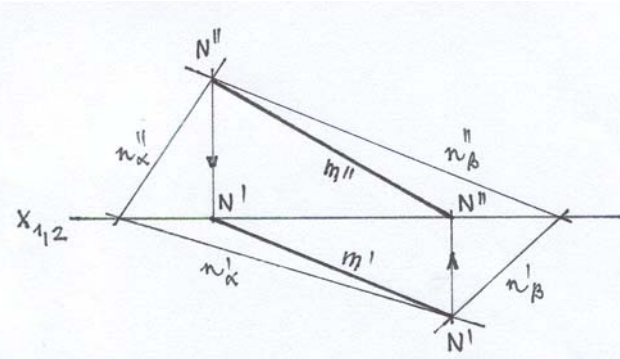
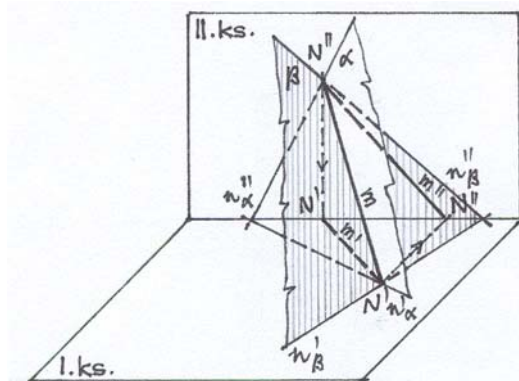
- a.) A két sík közül az egyik, pl. α sík tartóegyeneseinek (a és b egyenesek) dőléspontját szerkesztjük meg a β síkkal (A és B dőléspontok). A két pont egyértelműen meghatározza a két sík metszésvonalát.

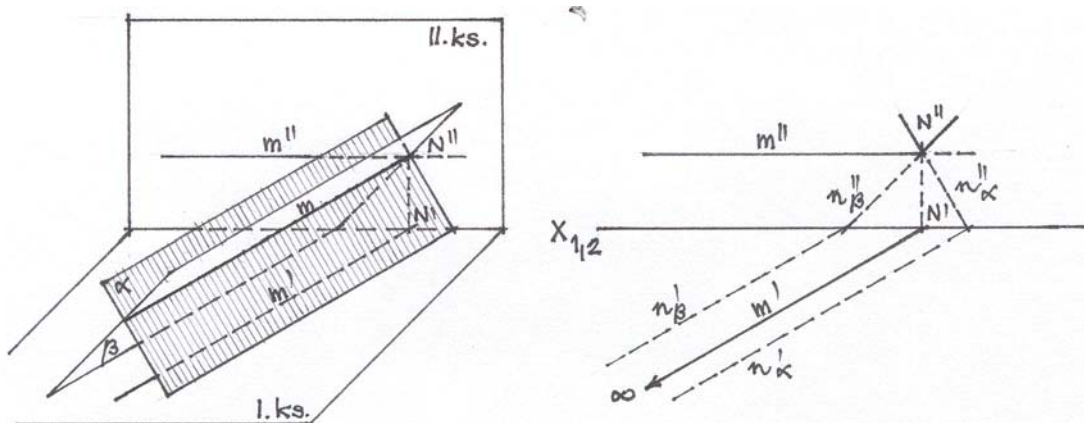
- b.) Az egymást metsző síkok a , b illetve c , d tartóegyenesei közül bármelyik kettőnek (pl.: a és b , c és d , a és c , b és d) megszerkeszthető a dőléspontja a rá nem illeszkedő síkkal. A dőléspontok (A, B, C, D) mindegyik esetben illeszkednek a metszésvonalra.

1. Metszésvonal szerkesztése nyomvonalainkkal adott síkok esetén:

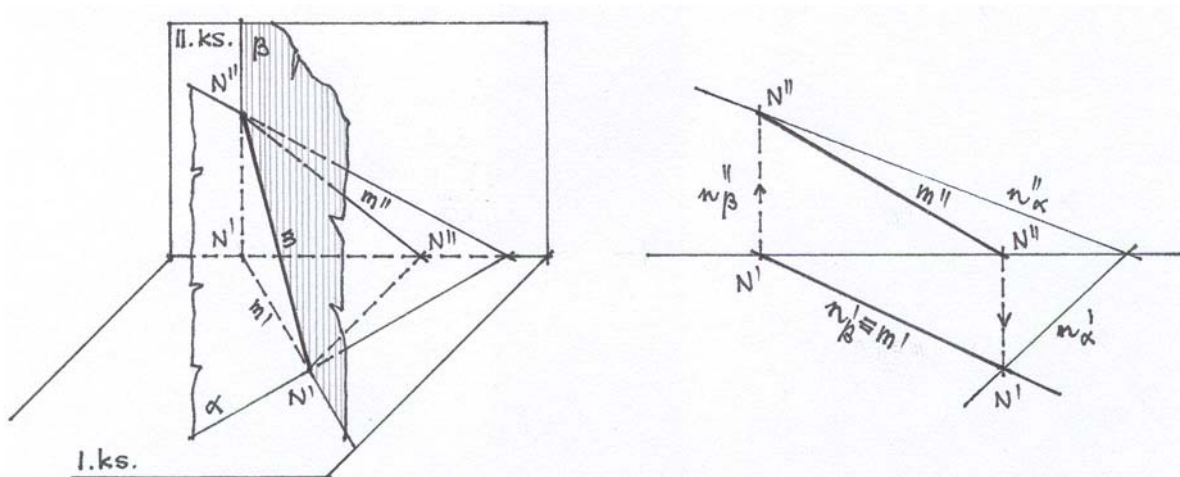
- a.) Egyszerűbb a szerkesztés, ha a síkok (α és β sík) nyomvonalainkkal vannak megadva. Ekkor ugyanis a metszésvonalat meghatározó két pont (N_1' és N_2'') az egyenévű nyomvonalak (n_{α}' ; n_{β}' illetve n_{α}'' ; n_{β}'') egy-egy metszéspontja (N_1' ; N_2' illetve N_1'' ; N_2''). A nyomvonalak metszéspontjai pedig a két sík metszésvonalának nyompontjai.

b.) A nyomvonalak metszéspontja lehet a végtelenben is. Ekkor a metszésvonal párhuzamos az egymást végtelenben metsző nyomvonalakkal.

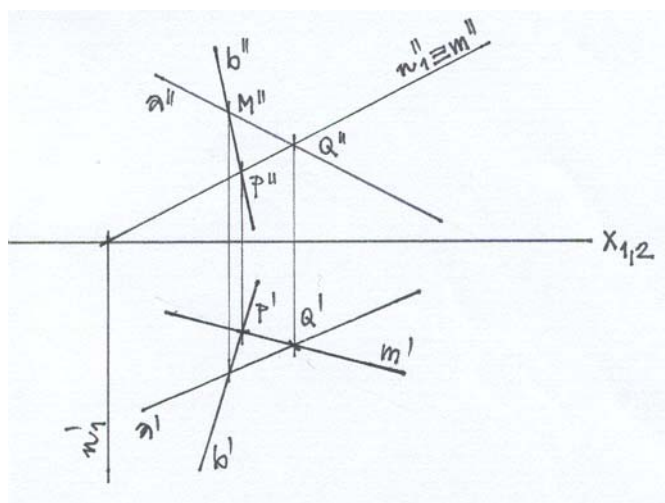

c.) Ha az egymást metsző síkok egyike vetítősík, akkor is egyszerűen határozható meg a metszésvonal.

A metszésvonal ez esetben a vetítősík nyomvonalával (képegyenesével n_{α}') fedőegyenes-párt alkot, így képe a vetítősík nyomvonalával (képegyenesével) esik egybe.

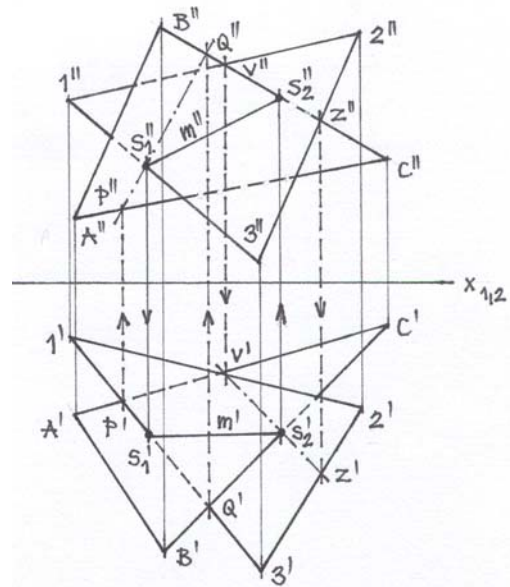
d.) Második vetítősík és általános helyzetű tartóegyenesével adott sík metszésvonalának szerkesztése.

2.) Két általános helyzetű síkidom metszésvonala:

A szerkesztés menete leolvasható az ábráról. A két általános síkot három nem egy egyenesbe eső pontjával határoztuk meg. (α síkot: $1,2,3$ pontjával; a β síkot: A,B,C pontjával adtuk meg.) Szerkesztendő a két sík metszésvonala. Ha megszerkesztjük a metszésvonal két pontját, ezeket összekötve megkapjuk a keresett metszésvonalat. Válasszuk az **I. ks.**-ban az α sík $1',3'$ élét, mint egyenest és szerkesszük meg az A',B',C' háromszöggel a dőléspontját: az $1',3'$ él metszi az A',C' élet a P' pontban, és metszi a B',C' élet a Q' pontban. Ezeket a metszéspontokat felvetítve a **II. ks.**-ba, A'',C'' élen P'' pontot, a B'',C'' élen a Q'' pontot kapjuk. A P'' és Q'' pontokat összekötő egyenes metszi az $1'',3''$ élet, ez a metszéspont nem más, mint az $1'',3''$ élnek az A'',B'',C'' síkkal alkotott dőléspontja (S_1''), illetve a keresett metszésvonal egyik pontja. A metszésvonal másik pontjának (S_2'') meghatározásához a **II. ks.**-ban B'',C'' él, mint egyenes és az $1,2,3$ háromszög, mint sík dőléspontjának szerkesztése az előzőekben leírt módon. Majd **I. ks.**-ban S_1', S_2' illetve a **II. ks.**-ban S_1'', S_2'' összekötésével megkaptuk a két adott sík metszésvonalát

3.) Azonos dőlésű síkok metszésvonala: FEDÉLIDOM

Egyenlő dőlésű síkok metszésvonalának felülnézete a *nyomvonalak szögfelezőjével* esik egybe.

a.) Különleges helyzetű fedélidom

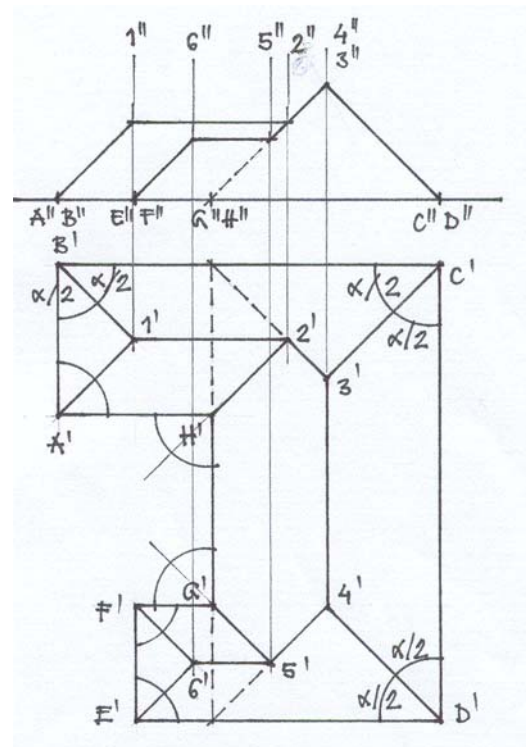
Adott egy U alaprajzú épület ereszvonalaik felülnézete. Az ereszvonalak (nyomvonalak) egy síkban fekszenek, azaz illeszkednek az **I. ks.**-ra (benn vannak a síkban).

A fedélsíkok a vízszintessel (**I. ks.**-kal) 40° -os szöveget zárnak be.

Szerkesszük meg a fedélidom felülnézetét és előlnézetét!

1. A szerkesztést az **I. ks.**-on kezdjük. Szerkesszünk az ereszvonaltöréspontjaiban szögfelezőket.
2. A párhuzamos ereszvonalakra illeszkedő fedélsíkok metszésvonala az ereszvonallal párhuzamos és a két ereszvonaltól egyenlő távolságra van, azaz a két ereszvonaltól egyenlő távolság felében. A szerkesztés menete az ábráról leolvasható.

pl. ha a $H'G'$ ereszvonalt meghosszabbítjuk az $E'D'$ ereszvonallal és megszerkesztjük a szögfelezőt, a G' töréspontban megrajzolt szögfelező, illetve az $5'6'$ gerincél kitűzi a $4'5'$ ferde gerincél hosszát.

b.) Általános helyzetű fedélidom

Adott egy szabálytalan sokszög alaprajzú épület ereszvonalaik felülnézete. Az ereszvonalak illeszkednek az **I. ks.**-ra. A fedélsíkok hajlásszöge (**I. ks.**-kal bezárt szöge) 60° . Szerkesszük meg a fedélidom felülnézetét (első képét) és előlnézetét (második képét)!

1. A szerkesztést az **I. ks.**-on kezdjük. Szerkesszünk az ereszvonalaik töréspontjaiban szögfelezőket.
2. Az **A'** és **B'** szögfelezői metszik egymást az **1'** pontban
3. Most szerkesszük meg az **A'G'** és a **B'C'** ereszvonalaikra illeszkedő síkok metszésvonalát **1'2'** szakaszt. Ha meghosszabbítjuk az **A'G'** és **B'C'** ereszvonalaikat, a két egyenes metszi egymást. Megszerkesztjük a szögfelezőjüket, az **1'**-es metszésponton kell átmennie. Ez az egyenes (**1'2'**) a két sík metszésvonala (**A'G'** és **B'C'** ereszvonalaikra illeszkedő síkok metszésvonala), egyben kitűzi **C'** ferde él hosszát is (**2'** metszéspont).
4. Ha meghosszabbítjuk a **C'D'** és a **G'F'** ereszvonalaikat, és ennek a két metsződő egyenesnek is megszerkesztjük a szögfelezőjét, megkapjuk a **G'** szögfelezőjének a hosszát (**3'**) és a **3'4'** élgerincet. Vagyis a **C'D'** és **G'F'** ereszvonalaikra illeszkedő két fedélsík metszésvonalát.
5. A **2'3'** ferde él hosszát az előző két lépésben megkaptuk, így ha összekötjük, akkor a **C'D'** és az **A'G'** ereszvonalaikra illeszkedő síkok metszésvonalát is megkaptuk.
6. A **D'** és **E'** szögfelezői is metszik egymást. A **C'D'** és az **F'E'** ereszvonalaikra illeszkedő síkok metszésvonalát, a két ereszvonalaik meghosszabbítása által adott metszéspont szögfelezője adja, és egyben a **4'** ferde él hosszát is kitűzi. Kész a fedélidom felülnézete.
7. A **II. ks.**-on folytatjuk a szerkesztést. Az $x_{1,2}$ tengelyre merőlegesen felvetítjük az **A',B',C',D',E',F',G'** töréspontokat. Mindegyik pont rajta van a tengelyen, mert az ereszvonalaik benne vannak az **I. ks.**-ban.
8. Felvetítjük a metszésvonalak töréspontjait (**1',2',3',4',5'**) is a **II. ks.**-ba. Ezek hosszát még nem tudjuk.
9. Válasszuk, pl. Az **A'G'** ereszvonalaikat, a már meghosszabbított részén tetszőleges távolságban rajzoljunk egy rá merőleges egyenest (legyen ez az $x_{1,4}$ tengely). A metszéspontunktól a tető hajlásának irányában mérjük fel és rajzoljuk meg a 60° -os szöget. Az **A'G'** eresszel párhuzamosan vetítsük ide az **1'; 2'** és **3'** gerinc töréspontjait, ahol metszik a vetítőegyenesek a 60° -os egyenesünket ($m_1; m_2; m_3$), onnan visszamérve az $x_{1,4}$ tengelyig a távolságot, megkapjuk a gerincvonal **1'**-es **2'**-es illetve a **3'**-as pontjának valódi magasságát az **I. ks.**-tól. Ezt a távolságot kell a **II. ks.**-on az **1'**-es, **2'**-es, **3'**-as pontok vetítőegyenésére felmérni az $x_{1,2}$ tengelytől. Ha a többi töréspontnak is megszerkesztettük a valódi magasságát, és a megfelelő vetítőegyenésekre felmértük, összekötve a kapott pontokat megkapjuk a tető élgerincvonalát.
10. Ezután a láthatóság figyelembe vételével megrajzoljuk a ferde éleket, a megfelelő eresztöréspontokat összekötjük a gerinc megfelelő töréspontjaival.

